

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ПОЛІТОЛОГІЯ

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство
освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм»

Силабус освітнього компонента «Політологія» підготовки бакалавра галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, за освітньо-професійною програмою «Музейний менеджмент, культурний туризм».

Розробник: Панишко Галина Тарасівна, доцент кафедри політології та публічного управління, кандидат історичних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Надольська В. В.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління

протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Завідувач кафедри

О. Б. Ярош

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристики освітнього компонента
Денна форма навчання	02 Культура і мистецтво 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство «Музейний менеджмент, культурний туризм» Бакалавр	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120/ 4		Рік навчання: 2-й
		Семестр: 3-й
		Лекції: 36 год. Практичні (семінарські): 26 год.
		Консультації: 8 год.
ІНДЗ: є	Самостійна робота: 50 год.	
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		Навчальний план 2020 р.

II. Інформація про викладача

Викладач: Панишко Галина Тарасівна.

Науковий ступінь кандидат історичних наук.

Вчене звання доцент кафедри політології.

Посада доцент кафедри політології та публічного управління.

Контактна інформація 050 587 7587 ; galyna.panyshko@gmail.com

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ імені Лесі Українки <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Предметом курсу є вивчення закономірностей розвитку політичної сфери суспільства, рушійних сил і змісту політичних процесів, теоретичних і практично-політичних аспектів, зокрема, нормативно-правових основ функціонування політичних інститутів із врахуванням світового та вітчизняного досвіду.

За своїм змістом курс відноситься до предметного поля історії й теорії політики, який представлено як сукупність теоретико-методологічних і практично-політичних аспектів дослідження політичної сфери суспільства.

Методи навчання: словесний метод (лекція, бесіда); практичний метод (семінарські заняття); наочний метод (метод демонстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анування); самостійна робота (розв'язання програмних завдань).

2. Пререквізити та постреквізити освітнього компонента.

Пререквізити: «Вступ до спеціальності», «Україна: історія, культура, ментальність».

Постреквізити: атестаційний екзамен; кваліфікаційна робота.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою освітнього компонента є з'ясування та вивчення: еволюції уявлень про політику, сутності політики, політичних процесів та особливостей розвитку держав, шляхів формування політичної влади, проблеми взаємин гілок влади у суспільно-політичному житті країн світу, їх ролі та суперечностей між ними, процесів утворення і функціонування політичних організацій.

Завдання ОК: засвоєння студентами вузлових питань політичної науки, закономірностей розвитку політичних процесів, інститутів та систем, їх нормативно-правової основи організації та функціонування; оволодіння методикою політологічних досліджень, методологією систематики, типології та аналізу досліджуваних наукою проблем і явищ, оволодіння понятійно-категоріальним апаратом політології.

4. Результати навчання (компетентності).

Вивчення освітнього компонента дозволить здобувачам вищої освіти набути наступні компетентності:

Загальні компетентності: ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Цінування і повага різноманітності та мультикультурності. ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань та взятих обов'язків. ЗК 10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності: СК 11. Комунікувати та співпрацювати з державними і громадськими організаціями, міжнародними музейними, пам'яткоохоронними та туристичними інституціями.

Програмні результати навчання: ПР 14. Використовувати різноманітні комунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				Форма контролю/ Бали
		Лек.	Семін.	Сам. роб.	Конс	
Змістовий модуль 1. Загальна теорія політики						
Тема 1. Політика і влада як суспільні явища. Предмет, методи і функції політології.	6	2	2	2		ДС/5
Тема 2. Сутність і роль політики у житті суспільства.	5	2		2	1	ДС, РМГ
Тема 3. Особистість і політика.	5	2		2	1	ДС
Тема 4. Політична ідеологія. Сучасні ідейно-політичні течії.	6	2	2	2		РМГ, УО, Р/5
Тема 5. Історія світової політичної	6	2	2	2		ДС, УО/5

думки.						
Тема 6. Історія української політичної думки.	6	2	2	2		ДС, УО, Р/5
Тема 7. Демократія. Права людини і громадянина. Громадянське суспільство.	5	2		2	1	ДС
Тема 8. Політична влада.	6	2	2	2		ДБ/5
Тема 9. Світовий політичний процес.	5	2		2	1	ДС,РМГ
Разом за змістовим модулем 1	50	18	10	18	4	25 балів
Змістовий модуль 2. Політичні інститути та процеси						
Тема 10. Держава як базовий інститут політичної системи. Конституційно-правовий аспект.	8	2	2		4	Т, УО, Р/5
Тема 11. Політичні системи та політичні режими.	10	2	2	2	4	ДБ, УО/5
Тема 12. Політичні партії та партійні системи: нормативно-правове регулювання.	8	2	2		4	ДС, УО, Р/5
Тема 13. Громадські об'єднання і рухи: нормативно-правове забезпечення.	4	2	2		2	ДБ, РМГ/5
Тема 14. Політичне лідерство та еліти.	10	2	2	2	4	ДС,УО, Р/5
Тема 15. Політика й етносоціальні відносини.	6	2	2		2	ДС, УО, Т/5
Тема 16. Політична культура і свідомість.	8	2	2		4	ДС, УО/5
Тема 17. Геополітичний вимір світу.	8	2	2		4	РМГ, УО, ДБ/5
Тема 18. Політичний маркетинг та менеджмент.	8	2			4	ДС
Разом за змістовим модулем 2	70	18	16	4	32	40 балів
Активна участь у роботі семінарських занять						5 балів
Відвідування і робота на лекційних заняттях						10 балів
Виконання завдань самостійної роботи						10 балів
ІНДЗ						10 балів
Усього годин/балів	120	36	26	8	50	100 балів

Форма контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів вищої освіти виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота здобувачів включає як повністю самостійне освоєння окремих тем дисципліни, так й опрацювання тем, які розглядаються під час аудиторної роботи. У ході

самостійної роботи здобувачі вищої освіти опрацьовують та конспектують навчальну, наукову і довідкову літературу, виконують завдання, спрямовані на закріплення знань і формування умінь та навичок, готуються до поточного і проміжного контролю з дисципліни.

№ з/п	Тема
1	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Відмінність політики від інших соціальних явищ.
2	Опрацювання лекційного матеріалу. Види і ресурси влади.
3	Опрацювання лекційного матеріалу. Форми реалізації політичної влади.
4	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Основні етапи розвитку зарубіжної та вітчизняної політичної думки.
5	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Форми державного управління. Форми державного устрою.
6	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Політична система та її інститути.
7	Опрацювання лекційного матеріалу. Сутність тоталітаризму як суспільного явища.
8	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Авторитарний політичний режим.
9	Опрацювання лекційного матеріалу. Сутнісні характеристики демократії
10	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Політична культура та її види.
11	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Законодавство України про правову державу.
12	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Громадянське суспільство: сутність та структура.
13	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Дослідити взаємозв'язок і взаємозалежність демократичної, соціальної та правової держави.
14	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. За рекомендованою нормативно-правовою літературою дослідити існуючі форми державного правління.
15	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Дослідити взаємозв'язок громадянського суспільства і демократії.
16	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Охарактеризувати типологію громадських об'єднань в Україні з позиції нормативно-правової бази.
17	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати та проаналізувати Закон України «Про політичні партії».
18	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Етапи та процедури електорального процесу. Аналіз нормативно-правової бази.

Індивідуальне науково-дослідне завдання:

Дослідити та проаналізувати світовий та вітчизняний досвід гендерного парламентаризму. Обсяг до 15 сторінок друкованого тексту. Максимальна оцінка 10 балів. При оцінюванні ІНДЗ будуть враховуватися: зміст, структурованість тексту, дотримання академічної доброчесності, технічних вимог, кількість і рівень опрацювання використаної літератури, вміння аналізувати та узагальнювати, самостійність написання,

вміння представити результати дослідження аудиторії, а при усній співбесіді – володіння матеріалом. Здача ІНДЗ у формі реферату передбачена на останнє практичне заняття.

IV. Політика оцінювання

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 65 балів);
2. Виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);
3. Відвідування і робота на лекційних заняттях (максимум 10 балів);
4. Активна участь у роботі семінарських заняттях (максимум 5 балів);
5. Виконання завдань самостійної роботи (максимум 10 балів).

При вивченні освітнього компонента «Політологія» застосовується поточний та підсумковий семестрові форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу. Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або роботи у малих групах на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти під час дискусій при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях, у формі написання рефератів, виконання тематичних тестових завдань, підготовки ІНДЗ.

При вивченні освітнього компонента необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану навчальну, наукову і довідкову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем курсу.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі підписання здобувачем вищої освіти індивідуального плану обов'язковим є відвідування лише семінарських занять. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на лекційних і семінарських заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань; повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені семінарські заняття. З поважних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі.

Недопустимими є: пропуски з неповажних причин та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (окрім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати усі навчальні завдання, завдання підсумкового контролю. У разі використання ідей, тверджень, відомостей при виконанні усіх завдань, передбачених силабусом, необхідно у формі посилань вказувати на джерела інформації. Дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права. Дотримуватись положень «Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки».

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття з поважних причин та надав підтверджуючий документ, на консультаціях він має право відпрацьовувати пропущені заняття (усно або у формі тестування) та добрати ту кількість

балів, яку було визначено на пропущені теми. Пропущені з поважних причин заняття відпрацьовуються у визначений час згідно затвердженого графіка.

Консультації здобувачам вищої освіти надаються: на кафедрі згідно графіку; онлайн через Університетський портал – Office 365, за допомогою Viber чи електронної скриньки (за попередньою домовленістю з викладачем).

Результати навчання, здобуті здобувачем освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації. Порядок та процедура визнання регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайносвіта, професійні стажування та ін.), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені силабусом навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК (але не пізніше початку останнього місяця навчання, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання).

Загалом оцінювання здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки». Максимальну кількість балів (100) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом.

V. Підсумковий контроль

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи упродовж семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу.

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Чи справедливо говорити про політологію як про самостійний напрямок гуманітарного знання, якщо політологічні дослідження носять міждисциплінарний характер?

2. Розкрити зміст основних функцій політичної системи.

3. Чим визначена актуальність і гострота проблеми узгодження цілей і засобів у політиці? Проаналізуйте категорії «ефективність політичних рішень», «засоби досягнення політичних цілей», «цілі політичної діяльності».

4. Визначте співвідношення понять: «теоретична» і «прикладна» політологія.
5. Визначте співвідношення категорій: «влада», «політична влада», «панування», «узурпація влади».
6. Чи є підстави вважати, що уявлення про політичну владу істотно змінювалися в процесі історичного розвитку суспільства?
7. Порівняйте типи політичних систем двох груп країн:
 - А) Великобританія – Швеція ;
 - Б) Йорданія – Марокко . У якій мірі політична система впливає на можливу близькість груп цих країн у соціальному, економічному, культурному і релігійному плані?
8. Україна не має традицій правової державності. Можливо, досвід розвитку політичних систем західноєвропейських держав нам не підходить?
9. Чи можна стверджувати, що закон не завжди є правовим?
10. Чи є в українському суспільстві передумови для реалізації відомої формули: «приватна власність – незалежний громадянин – громадянське суспільство – права держава»?
11. Які чинники, на Ваш погляд, впливають на вибір політичного режиму? Колись Ш. Монтеск'є пов'язував цей вибір із розмірами держави: «демократичне правління найбільш властиве для дрібних держав, аристократичне – для середніх, монархічне – для великих». На скільки, на Вашу думку правим був французький мислитель?
12. Що вказує на наявність двопалатного парламенту в державі. Аргументуйте свою відповідь.
13. Якою є марксистська теорія демократії? Аргументуйте поняття «демократія» і «справедливість».
14. Трансформація тоталітарних режимів у сучасній демократії.
15. Якими є соціальні та економічні основи багатопартійності?
16. Електоральна стратегія сучасних партій і рухів України.
17. Що таке альтернативні рухи?
18. Чи існують у розвинутих країнах класові партії у чистому вигляді? Аргументуйте своє твердження.
19. Відомий політичний мислитель Р. Міхельс сформулював закономірність переродження демократичних партій в олігархічні («Партія створюється як засіб досягнення цілі. Проте, ставши ціллю, сама по собі, стурбована своїми власними задачами, вона відчужується від народу»). Як Ви думаєте, чому так відбувається?
20. Сутнісні ознаки та співвідношення політичної ідеології.
21. Розкрийте зміст визначення поняття «політичної свідомості»: структуру, функції та типи.
22. Якими є механізми формування та вияву громадської думки?
23. За визначенням Дойча, консерватизм – це збереження матеріальних і духовних цінностей людства. Він є органічною частиною світової цивілізації, водночас має конкретний та історичний досвід. Визначте особливості в Україні у відношенні до традицій, цінностей і менталітету. Що з названого, на Ваш погляд, варто зберегти, а від чого відмовитися в інтересах поступального розвитку суспільства?
24. Проблема взаємозв'язку демократії і патріотизму в сучасних ідеологічних дискусіях.
25. Перелічіть ідеологічні установки націоналістичних угруповань в Україні.
26. Дайте визначення політичної культури.
27. Виокремити особливості політичної культури в сучасній Україні.

28. Розгляньте співвідношення понять «політична культура» і «національний характер». Як спрацьовує це співвідношення в багатонаціональній державі?

29. Якою Ви бачите політичну культуру майбутнього?

30. Яким чином політична культура впливає на модернізацію суспільства?

31. Пояснити сутність політичної соціалізації особистості як специфічної частини загальної теорії соціалізації.

32. Якими шляхами варто переборювати відчуженість особистості від політичних процесів? Чи необхідна ця задача для сучасного демократичного суспільства? Які особливості даної проблеми в нинішніх реаліях українського політичного життя?

33. Дайте визначення політичної еліти. Проаналізуйте сутність понять: політична еліта, соціальна еліта, правляча еліта.

34. Проаналізуйте системи рекрутування еліт.

35. Проаналізуйте роль еліти в перехідні історичні періоди.

36. Харизматичний лідер: загальна характеристика.

37. Форми функціонування політичного лідерства.

38. Позитивний і негативний вплив лідерства на політичний процес.

39. Іміджеологія та лідерство.

40. Специфіка соціополітичного досвіду України. «Нові українці» у політичному процесі сучасної України.

41. Геополітичний статус України.

42. Геополітичні погляди В. Липинського.

43. Механізми прийняття політичних рішень.

44. Методи компромісу і консенсусу.

45. Особливості прийняття політичних рішень в сучасній Україні.

46. Дайте визначення політичного конфлікту.

47. Дайте характеристику політичних засобів подолання конфлікту.

48. Консенсус – важливий фактор розвитку незалежної державності України.

49. Прогнозування етнополітичних конфліктів.

50. Консенсус і конфлікт у політиці.

51. Особливості діалектичного взаємозв'язку політики та релігії.

52. Релігієзація політики, політизація релігії.

53. Міжконфесійні процеси в сучасній Україні.

54. Відносини влади та релігії.

55. Громадська думка та релігія.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Джерела

1. Демократія: антологія / упоряд. О. Проценко. Київ: Смолоскип, 2005. 1108 с.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Київ: Преса України, 1997. 80 с.

Основна література

1. Андрусак Т. Історія політичних і правових вчень : навч. посіб. Т. Андрусак. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 220 с.
2. Гелей С., Рутар С. Політико-управлінські системи світу: навч. Посібник. Київ : Знання, 2006. 668 с.
3. Денисенко В., Вишневський Ю. Політики не брешуть. 10 законів взаємодії політиків і виборців. Київ : Наш формат, 2020. 296 с.
4. Ліст Фрідріх. Національна система політичної економії. Переклад: Михайло Гавриш. Вид.: Наш формат, 2021. 368 с.
5. Лок Джон. Два трактати про правління. Переклад: Павло Содомора. Київ : Наш формат, 2020. 312 с.
6. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч. посіб. В. І. Бортніков, О. Б. Ярош, С. О. Байрак та ін.; за заг. ред. В. І. Бортнікова. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 456 с.
7. Рудич Ф. Політологія: підручник. 3-тє вид., перероб., доп. Київ : Либідь, 2009. 480 с.
8. Снайдер Тімоті. Про тиранію. Двадцять уроків двадцятого століття. Переклад: Олесь Камишинський. Вид.: Медуза, 2022. 128 с.
9. Фергюстон Н. Приреченість: політика і катастрофа. Переклад: Катерина Діса. Вид.: Наш формат, 2022. 496 с.
10. Шляхтун П. Політологія (теорія та історія політичної науки) : підручник. Київ : Либідь, 2002. 576 с.
11. Ябченко М., Вус Ю., Кипібіда І. Коротка історія українського фемінізму. Київ: Видавництво, 2022. 108 с.
12. Якушик В. Вступ до політології : навч.-метод. посібник для вивчення державознавчих тем курсу політології. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 66 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Президент України: Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua>.
3. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. URL: <https://ipiend.gov.ua/>.
5. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>.
6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://ombudsman.gov.ua>.